

eum relinquere vadunt cum eo, præceperat enim episcopus ut caute custodirent eum. Prostratus ille pedibus abbatis rogat ut secum ad episcopum eat. Acquiescit abbas et cum eo ad episcopum vadit. Prosternitur ille pedibus antistitis, obsecrans vitam et membra sibi concedi. Cui episcopus, quis enim, inquit, te persequitur? Redde thesaurum dominæ meæ sanctæ Mariæ, et quocunque volueris liber proficiscere. Anselmus consueto more imprecatur sibi, ut sic suspendatur sicut Judas, qui Deum tradidit, si aliquid exinde habuerit. Tunc præsul: Palam est, inquit, te mentiri; quia lapides castellano reddidisti, et mihi reddere nolueris. Sponte vero tua mihi promisisti, quod si tibi exinde non crederem, iudicio aquæ te purgares, aut si facere nolles, concessisti publice ut suspenderis. Elige ergo quod volueris. Dico

A tibi coram omnibus quod non credo tibi, te non habuisse thesaurum S. Mariæ. Aut illum redde, aut purga te sicut obtulisti iudicio aquæ, aut suspenderis sicut concessisti. De his tibi optionem concedo. Respondet Anselmus nec se habuisse thesaurum, nec iudicium aquæ proinde facturum. Tunc episcopus convocato generali conventu clericorum, militum et civium, causam profert in medium. Comuni omnium sententiam iudicatur, ut quod miser ore proprio statuerat completeretur. Protinus de monte in vallem deducitur, et in arboris ramis suspenditur, evidens documentum præbens omnibus, quod Deus nolit impunitum dimitti, qui Matri suæ injuriam fecerit.

Hæc sunt quæ tempore domni Bartholomæi episcopi contigerunt Lauduni.

EXPLICIT LIBER TERTIUS.

DOMNI LUCÆ D'ACHERY

MONACHI BENEDICTINI

AD OPERA QUÆDAM V. GUIBERTI DE NOVIGENTO NOTÆ ET OBSERVATIONES

AD LIBRUM DE LAUDE SANCTÆ MARIÆ

561 *Fragmentum ex lib. 1 S. Paschasis Ratberti De partu Virginis. — Quod Deipara Virgo maculam originalis peccati minime contraxerit.*

(1) CAP. VIII. — *Cum actuali abolevit originale peccatum.* Qui cursim et visu tantum prælibaret hæc verba, posset ita præfestinatim argutari: Spiritus sanctus in Virgine peccatum abolevit, proinde fuerit in Virgine aliquando hoc peccatum fateri necessum est. At penitus inspicienti argutiola isthæc frivola est atque inanis; etenim regeri posset hoc modo: Si cum actuali abolevit originale peccatum, ergo et abolitum est actuale; si autem actuale abolitum, exstitisse aliquando in Virgine concludas oportet. Verum fritinnire est atque plane effutire sic loqui; siquidem pluribus in locis abbas noster de puritate Virginis immaculatæ, deque ejus ab omni sorde immunitate mentem aperit suam: unde contra sic ago: In Virgine sancta peccatum actuale, quod in ea nusquam fuit ex sensu Guiberti, Spiritus S. prædicatur abolevisse, quidni et originale, quod nunquam fuerit ex mente ejusdem abbatis, Spiritus sanctus non aboleverit?

Attende, quæso, verba cap. 5, col. 551: « Certe si secundum Platoniam sententiam spiritus nostri

B prius creantur quam corpora, posset Deus cuiquam spiritui optionem dare qua vellet procreari ex matre. Quod si fieret, quam putas, ille personam sibi ipsi consciret? De corporis forma ac habitudine sic leam. Quid honestatis, quid prudentiæ animo ejus comportaret? nihil procul dubio illi adimeret, quo ipsa aliis invidiosa non esset. Si sic hominis spiritus, civitatem virginalis uteri, quam sibi fundat Altissimus, quo potentior est, nonne Dei multo magis perornat Spiritus? » Ex hoc loco quid inferri possit, si diligentius advertatur, neminem ullum de illibato Virginis conceptu dignius fuisse arbitratum in confessum veniet.

Sed enim mirum in modum Guiberti sensum illustrabit beati illius acerrimi Ecclesiæ propugnatoris, Paschasis Ratberti Corbeicæ antiquæ abbatis sententia; sane singularis est et exosculanda: cumque hætenus aureum prorsus tanti viri opus De partu Virginis delituerit, donec a nobis publicum fiat, pergratum iri puto vetustioris theologiæ studiosis, si fragmentum prolixius attexam:

« At vero beata Maria, licet ipsa de carne peccati sit nata et procreata, ipsaque quamvis caro peccati fuerit, non tunc jam quando præveniente Spiritus

sancti gratia ab angelo præ omnibus mulieribus benedicta vocatur : *Spiritus sanctus*, inquit, *super-veniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi* (Luc. I, 35). Alioquin si non eodem Spiritu sancto sanctificata est, et emundata, quomodo caro ejus non caro peccati fuit? et si caro ejus de massa primæ prævaricationis venit, quomodo Christus Verbum caro sine peccato fuit, qui de carne peccati carnem assumpsit, nisi quia Verbum quod caro factum est, eam primum obumbravit, in quam Spiritus sanctus supervenit, et virtus Altissimi eam totam possedit? Propterea vere caro jam non caro peccati fuit, in qua Deus se totum infudit, et Verbum quod caro factum est, sine peccato ad nos venit, qui jure non solum legem naturæ vitiatæ in nascendo non tenuit; verum nec legem primæ originis quam haberent **B** feminæ, si mandatum servasset mater omnium Eva in paradiso. Alias autem quomodo, Spiritu sancto eam replente, non sine originali peccato fuit, cujus etiam nativitas gloriosa catholice in omni Ecclesia Christi ab omnibus felix et beata prædicatur? Enimvero si non beata esset et gloriosa, nequaquam ejus festivitas celebraretur ubique ab omnibus. Sed quia tam solemniter colitur, constat ex auctoritate Ecclesiæ, quod nullis quandoque naturæ subjacuit delictis, *neque contraxit in utero sanctificata originale peccatum*. Unde, etsi Jeremiæ dies atque Job maledicta pronuntiat, dies, inquam, nativitatis eorum, dies tamen quando inchoata est felix Mariæ nativitas, beata pronuntiat et colitur religiose satis. Quod si in peccato esset, jure maledicta **C** diceretur et gemebunda, potius quam benedicta, quando nuntiatum est patri 562 ejus quod nata esset in sæculo. Nunc autem, quia universam benedictione sua beata virgo Maria illustrat Ecclesiam, non merito sanctificata in Spiritu sancto colitur veneranda? Nullius igitur nativitas celebratur in mundo, nisi Christi et ejus, atque beati Joannis. Sic et beata virgo Maria nisi in utero matris sanctificata esset, minime nativitas ejus colenda esset. Nunc autem quia ex auctoritate totius Ecclesiæ veneratur, *constat eam ab omni originali peccato immunem fuisse*, per quam non solum maledictio matris Evæ soluta est, verum etiam benedictio omnibus condonatur. Quod si præclara sanctissimæ Virginis Nativitas universaliter tam sancta et tam gloriosa **D** jure colitur et veneratur, quanto magis ipsa quando ab angelo jam gratia plena officiosissime salutatur? Nam cum dicit ei: *ave*, cœleste venerationis obsequium exhibet, cum autem dicit *gratia plena*, ex integro iram exclusam ostendit et restitutam gratiam declarat. Cum dicit *benedicta tu*, fructum benedictionis demonstrat; quia quando Spiritus sanctus

A in eam advenit, totam defæcavit a sordibus Virginem et decoxit, ut esset sanctior quam astra cœli. Porro quando virtus Altissimi totam eam adumbravit, factum est ut ejus in utero veniens Verbum, quod erat in principio sempiternum apud Patrem, caro fieret ex tempore, et habitaret in nobis.

« Audiant igitur novi disputatores, et investigatores novi et inauditi partus; audiant et intelligant primum, quia viri sunt, quomodo bene disputare queant de natura et sexu mulierum. Deinde cogitent, ut qui naturam requirunt, et communem legem nascendi, ubi totum divinum est et ineffabile, divina virtus quod operatur. *Generationem ejus quis enarrabit?* (Isai. LIII, 8.) Nam quis hoc loco pro impossibili accipitur, quia nemo sanctorum est, qui non dico divinam, verum etiam qui humanitatis ejus generationem ad liquidum queat enarrare, quamvis utrasque omnes debeant credere? Hinc ergo colligitur quod superstitiosa sit istorum concertatio, et superflua disputatio, qui dicunt ostia ventris et vulvæ eum aperuisse, et colluvionem sanguinis ut cæteri omnes, et secundarum spurcitas post se traxisse; in quibus omnibus gemitus et dolor multiplicatur, tristitia, et ærumnæ augentur, ut nemo sine his pariat filium. Sed absit a cordibus fidelium, ut tale aliquid suspicentur de Maria virgine, quæ pro maledictione primæ originis benedictionem attulit mundo! Unde et ipsa siquidem, ut dixi, ab angelo benedicta prædicatur in mulieribus, et salutatur officiosissime ut Mater Domini præ omnibus gloriosa, nec non et ab Elizabeth in Spiritu prophetiæ *benedicta* (Luc. I, 42) pronuntiat, et *benedictus fructus ventris* (Ibid.) ejus creditur et veneratur. Ergo in qua, et per quam tanta benedictio effloruit, et gratia manavit, non est credendum quod ejus puerperium doloribus et gemitibus more feminarum subjacuerit. Et quia beata Dei Genitrix tristitiis non subjacuit et ærumnis, *libera ab omni maledictionis nævo fuit*; quam Spiritus sanctus adimplevit, et totam Domino dedicavit, quam virtus Altissimi obumbravit, et ex sanctificata carne Virginis Verbum carnem assumpsit, et connivit in unitate personæ. »

Et multis interjectis virgines alloquens : « Eximie pietatis honor et decus virtutis, beatissimæ Virginis pudicitiam prædicate incorruptam, et incontaminatam, *et ab omni contagione primæ originis alienam*, » etc.

Denique sub finem : *In qua (Virgine) vexilla virtutum micarunt, nullum peccatum primæ originis vixit.*

Huc usque Paschasius, qui Carolo Magno imperante florebat, nempe duobus sæculis ante Guibertum.